

Posudek konzultanta

na rigorózní práci Mgr. Lenky Konrádové

Odklony v trestním řízení

I. Téma předložené rigorózní práce je velmi aktuální jak z pohledu platné právní úpravy, tak zejména z hlediska úvah de lege ferenda. Trestní politika v novém tisíciletí se dostává do krize, neboť nedovede najít odpověď na problémy vedoucí k hromadnému výskytu sociálně patologických jevů včetně kriminality v rychle se měnící a globalizující společnosti. Tohoto vývoje nezůstala ušetřena ani Česká republika. Ukazuje se, že ulpívání na tradičních formách trestní represe a tradičních způsobech projednání věci v trestním řízení nevede k žádoucím výsledkům. Jedním z možných východisek mohou být různé formy tzv. odklonů, odchylek od tradičního způsobu projednání věci v trestním řízení, které se stále častěji uplatňují také v trestních řádech náležejících ke kontinentálnímu typu evropského procesu. Praxe dokládá, že vedle dekriminalizace a depenalizace se odklony v trestním řízení mohou stát jedním z prostředků, jak dosáhnout snížení počtu vězněných osob a jedním z prostředků mírnění přetíženého systému trestního soudnictví.

Rigorózní práce Mgr. Lenky Konrádové je zasvěceným pojednáním o tzv. alternativních způsobech vyřízení trestních věcí (podmíněném zastavením trestního stíhání, narovnání, podmíněném odložení podání návrhu na potrestání, odstoupení od trestního stíhání v řízení ve věcech mladistvých) a o trestním příkazu, který autorka zařadila do širšího pojmu odklonu v trestním řízení.

Rigorózní práce je zpracována na půdorysu šesti kapitol. Autorka v nich postupně pojednává o pojmoslovných otázkách (pojem odklonu, vývoj právní úpravy, význam odklonu, jeho přínos i slabé stránky), o odklonu v právním řádu České republiky, tj. o podmíněném zastavení trestního stíhání, o narovnání, o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání, o odstoupení od trestního stíhání a nakonec v kapitole sedmé o trestním příkazu.

Zvolenou systematiku považují za správnou a logickou, jednotlivé části práce na sebe vhodně navazují. Nedostatkem recenzované práce je absence závěru, ve kterém by autorka shrnula poznatky, ke kterým dospěla, případně navrhla některé změny platné právní úpravy.

Autorka vypracovala práci na podkladě dostatečného počtu odborných literárních pramenů, se kterými vhodně pracovala. Prameny, s kterými autorka pracovala, zahrnují (kromě textu

zákonu) vysokoškolské učebnice, komentáře a nepočtené příspěvky v odborných časopisech věnované zpravidla jen dílčím otázkám. Práce má tedy spíše povahu kompilační.

II. Těžiště posuzované rigorózní práce je v kapitolách o podmíněném zastavení trestního stíhání, narovnání, o odstoupení od trestního stíhání, o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání a nakonec o trestním příkazu. Autorka vždy charakterizuje platnou právní úpravu, resp. její vývoj, rozebírá jednotlivé podmínky aplikace a v závěru se zamýšlí nad uplatněním jednotlivého institutu v praxi.

Autorka při zpracování svého textu využila poznatky ze své práce předsedkyně senátu na okresním soudě. Její výklad tak nepostrádá vlastní kritickou analýzu některých zákonných ustanovení včetně poukazů na konkrétní potíže při jejich aplikaci v praxi. Projevilo se to například v kapitole o narovnání, protože narovnání představuje institut svou podstatou zcela nový a svým způsobem nesystémový. Jeho zákonná formulace má povahu experimentu a je otevřená pro novelizaci.

V úvodu své práce, který obsahuje zamyšlení nad různými typy odklonu v trestním řízení doktorandka správně připomíná, že odklonu představují odchylku od tradičních zásad trestního řízení, typicky od zásady oficiality a legality, odchylku od obecného trestního řízení, které sebou nese ovšem i záruky ochrany základních lidských práv. Je škoda, že doktorandka nevyužila možnosti konkrétně uvést, v čem by bylo možné právní úpravu zdokonalit, aby se odklony nestaly vlastně typickým způsobem vyřízení věci v trestním řízení. Postačí v této spojitosti pohled na platnou právní úpravu slovenskou, ve které se zásada oportunity a různé typy odklonu uplatňuje masivním způsobem. Podle mého názoru by ke zdokonalení české právní úpravy přispělo například snížení horní hranice trestní sazby trestných činů, u kterých odklony přicházejí v úvahu. Za žádoucí bych také považoval, kdyby bylo *de lege ferenda* stanoveno, že obviněný poukáže celou částku k obecně prospěšným účelům nikoliv konkrétnímu adresátovi, ale například fondu určenému k odškodňování obětí trestných činů (tím by se stalo zbytečným současné ustanovení § 312 odst. 2), anebo jiné podobné instituci. Tím by jednak odpadlo zjišťování, zda jde o instituci sloužící k obecně prospěšným účelům (§ 312 odst.1), a nevznikaly by ani pochybnosti o tom, zda skutečně příslušná peněžní částka k obecně prospěšným účelům bude použita. K těmto otázkám bude vhodné se vyjádřit při ústní obhajobě.

III. Závěrem shrnuji: Rigorózní práce Mgr. Lenky Konrádové je ještě způsobilým podkladem pro ústní obhajobu v rámci rigorózního řízení.

Při ústní obhajobě doporučuji vyjádřit se k otázce: Podmíněné zastavení trestního stíhání a narovnání de lege lata a de lege ferenda.

V Praze 15. listopadu 2007

Doc. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

konzultant